Kunsill
tal-Unjoni Ewropea

Brussell, 16 ta' Novembru 2022
(OR. en)

13070/22

Fajl Interistituzzjonali:
2008/0140(CNS)

SOC 537
ANTIDISCRIM 102
MI 700
JAI 1259
FREMP 196

RAPPORT

minn:	Presidenza
lil:	Kumitat tar-Rappreżentanti Permanenti / Kunsill
Nru. dok. preċ.:	13067/22
Nru dok. Cion:	11531/08 - COM(2008) 426 final
Suġġett:	Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar l-implimentazzjoni tal-prinċipju ta' trattament ugwali bejn il-persuni irrispettivament mir-reliġjon jew it-twemmin, id-diżabbiltà, l-età jew l-orjentazzjoni sesswali - Rapport ta' Progress

I. INTRODUZZJONI

Fit-2 ta' Lulju 2008, il-Kummissjoni adottat proposta għal Direttiva tal-Kunsill bil-għan li testendi l-protezzjoni kontra d-diskriminazzjoni abbażi ta' reliġjon jew twemmin, diżabilità, età jew orjentazzjoni sesswali għal oqsma lil hinn mill-impjieg. Waqt li tikkomplementa l-leġiżlazzjoni eżistenti tal-KE[1] f'dan il-qasam, id-Direttiva orizzontali proposta dwar it-trattament ugwali tipprojbixxi d-diskriminazzjoni għar-raġunijiet imsemmija hawn fuq fl-oqsma li ġejjin: il-protezzjoni soċjali, inkluż is-sigurtà soċjali u l-kura tas-saħħa; l-edukazzjoni; u l-aċċess għall-oġġetti u s-servizzi, inkluża l-akkomodazzjoni.

[1] B'mod partikolari, id-Direttivi tal-Kunsill 79/7/KEE, 2000/43/KE, 2000/78/KE u 2004/113/KE.

Maġġoranza kbira tad-delegazzjonijiet laqgħet il-proposta fil-prinċipju, b'bosta minnhom japprovaw il-fatt li l-għan tagħha hu li tikkompleta l-qafas legali eżistenti billi tindirizza l-erba' raġunijiet ta' diskriminazzjoni kollha permezz ta' approċċ orizzontali.

Il-biċċa l-kbira tad-delegazzjonijiet affermat l-importanza tal-promozzjoni tat-trattament ugwali bħala valur kondiviż fl-UE. B'mod partikolari, diversi delegazzjonijiet issottolinjaw is-sinifikat tal-proposta fil-kuntest tal-Konvenzjoni tan-NU dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabilità (UNCRPD). Madankollu, xi delegazzjonijiet kienu jippreferu dispożizzjonijiet aktar ambizzjużi fir-rigward tad-diżabilità.

Waqt li enfasizzaw l-importanza tal-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni, fl-imgħoddi, xi delegazzjonijiet kellhom dubji dwar il-ħtieġa għall-proposta tal-Kummissjoni, li huma qisuha bħala vjolazzjoni tal-kompetenza nazzjonali għal ċerti kwistjonijiet u konfliġġenti mal-prinċipji tas-sussidjarjetà u tal-proporzjonalità. Xi delegazzjonijiet talbu wkoll kjarifiki u esprimew tħassib relatat, b'mod partikolari, man-nuqqas ta' ċertezza legali, it-tqassim tal-kompetenzi, u l-impatt prattiku, finanzjarju u legali tal-proposta.

Żewġ delegazzjonijiet żammew riżervi ġenerali dwar il-proposta kif inhi.

Għalissa, id-delegazzjonijiet kollha żammew riżervi ġenerali ta' skrutinju dwar it-test.

CZ u DK żammew riżervi ta' skrutinju parlamentari. Il-Kummissjoni tappoġġa t-tfittxija għal kompromess, filwaqt li żżomm riżerva ta' skrutinju dwar kwalunkwe bidla għall-proposta oriġinali tagħha f'dan l-istadju.

Il-Parlament Ewropew adotta l-Opinjoni tiegħu fit-2 ta' April 2009[2] skont il-Proċedura ta' Konsultazzjoni. Wara d-dħul fis-seħħ tat-Trattat ta' Lisbona fl-1 ta' Diċembru 2009, il-proposta issa taqa' taħt l-Artikolu 19 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea; għaldaqstant tinħtieġ l-unanimità fil-Kunsill, wara l-*approvazzjoni* tal-Parlament Ewropew.

---

2 Ara d-dok. A6-0149/2009. Alice Kuhnke (SE/Ħodor/Alleanza Ħielsa Ewropea) inħatret Rapporteur mill-Parlament attwali.

II. IL-ĦIDMA TAL-KUNSILL TAĦT IL-PRESIDENZA ĊEKA

B'segwitu għad-diskussjonijiet li saru fl-2021, li ġeneralment iffokaw fuq id-dispożizzjonijiet dwar id-diżabbiltà,[3] il-Grupp ta' Ħidma dwar Kwistjonijiet Soċjali[4] kompla l-eżami tiegħu tal-fajl abbażi ta' nota ta' gwida[5] u sett ġdid ta' suġġerimenti ta' abbozzar[6] imressqa mill-Presidenza Ċeka.

Fin-nota ta' gwida tagħha, il-Presidenza stiednet lid-delegazzjonijiet jippreżentaw il-fehmiet tagħhom dwar id-dispożizzjonijiet li jinsabu fl-aħħar verżjoni tat-test li kienu jagħtu lill-Istati Membri d-dritt li jitolbu eżenzjoni temporanja mir-rekwiżit li tiġi pprovduta akkomodazzjoni raġonevoli għall-persuni b'diżabbiltà. B'mod partikolari, id-delegazzjonijiet intalbu jindikaw jekk iqisux dawn id-dispożizzjonijiet bħala kompatibbli mal-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità (UNCRPD).

Barra minn hekk, id-delegazzjonijiet ġew mistiedna jivvalutaw il-ħtieġa għal tali eżenzjoni fid-dawl tal-fatt li l-abbozz ta' Direttiva diġà kien jinkludi r-regola li akkomodazzjoni raġonevoli ma jkollhiex għalfejn tiġi pprovduta jekk tikkawża piż żejjed jew sproporzjonat.

[3] Ara d-dokumenti 9109/21 u 14046/21.
[4] Il-laqgħat saru fit-18 ta' Lulju u t-30 ta' Settembru 2022.
[5] Dok. 10626/22.
[6] Dok. 12063/22.

Maġġoranza ċara tad-delegazzjonijiet esprimew il-fehma (f'xi każijiet, preliminari) li l-eżenzjoni ssuġġerita kienet kemm inkompatibbli mal-UNCRPD kif ukoll mhux meħtieġa. Għadd ta' delegazzjonijiet enfasizzaw ukoll li d-dispożizzjoni eżistenti, li bis-saħħa tagħha akkomodazzjoni raġonevoli jeħtieġ li tiġi pprovduta biss jekk ma timponix piż sproporzjonat, diġà tinkludi salvagwardja suffiċjenti. Ċerti delegazzjonijiet oħra esprimew ukoll ir-rieda li jiddiskutu opzjonijiet differenti bil-ħsieb li tinstab soluzzjoni, peress li tinħtieġ unanimità sabiex id-Direttiva tkun tista' tiġi adottata. Madankollu, xi delegazzjonijiet oħra appoġġaw l-analiżi tal-idea tal-eżenzjoni ssuġġerita, filwaqt li rrikonoxxew ukoll il-ħtieġa għal aktar ħidma bil-ħsieb li tiġi żgurata l-kompatibbiltà bejn l-UNCRPD u d-Direttiva. Ċerti delegazzjonijiet ħadu wkoll pożizzjonijiet flessibbli u enfasizzaw kwistjonijiet bħall-ħtieġa għal flessibbiltà sabiex jiġi ġestit il-piż finanzjarju li jirriżulta mid-dispożizzjonijiet dwar id-diżabbiltà li jinsabu fid-Direttiva u l-ħtieġa li l-eżenzjonijiet ikunu strettament eċċezzjonali u jkunu marbuta biż-żmien, limitati u ffukati.

Abbażi ta' din id-diskussjoni, il-Presidenza Ċeka ppreżentat sett ta' suġġerimenti ta' abbozzar li kienu jinkludu l-elementi ewlenin li ġejjin:

a) Id-dispożizzjoni li toffri lill-Istati Membri l-possibbiltà li jitolbu eżenzjoni temporanja mill-obbligu li jipprovdu akkomodazzjoni raġonevoli tħassret (l-Artikolu 15(1a-1c)).

b) Mat-test żdied perjodu ta' traspożizzjoni addizzjonali u fakultattiv ta' sentejn (eż. total ta' sitt snin mid-dħul fis-seħħ tal-proposta) għall-obbligu li tiġi pprovduta akkomodazzjoni raġonevoli għall-persuni b'diżabilità (l-Artikolu 15(2)).

c) Premessa li tispjega r-raġunament għall-perjodu ta' traspożizzjoni addizzjonali (il-Premessa 20c) ġiet ukoll miżjuda mat-test.

Il-maġġoranza tad-delegazzjonijiet kif ukoll ir-rappreżentant tal-Kummissjoni appoġġaw it-tneħħija mit-test tal-possibbiltà li tintalab eżenzjoni temporanja mill-obbligu li tiġi pprovduta akkomodazzjoni raġonevoli. Il-maġġoranza tad-delegazzjonijiet appoġġaw ukoll (jew setgħu jaċċettaw) l-estensjoni ssuġġerita għall-perjodu ta' traspożizzjoni fir-rigward tal-obbligu li tiġi pprovduta akkomodazzjoni raġonevoli. Madankollu, delegazzjonijiet oħra u r-rappreżentant tal-Kummissjoni ma setgħux jappoġġaw din l-idea, peress li kienu tal-fehma li t-total ta' sitt snin li jirriżulta jammonta għal perjodu ta' traspożizzjoni twil wisq. Xi delegazzjonijiet kellhom bżonn aktar żmien biex jeżaminaw is-suġġerimenti ta' abbozzar il-ġodda.

Kwistjonijiet oħra diskussi matul il-Presidenza Ċeka kienu jinkludu dan li ġej:

Ċerti delegazzjonijiet tennew it-tħassib tagħhom fir-rigward tat-tneħħija tad-*dispożizzjonijiet dwar l-aċċessibbiltà* mid-Direttiva, u appellaw għal dispożizzjonijiet dwar id-diżabilità aktar ambizzjużi. Madankollu, ir-rappreżentant tal-Kummissjoni esprima l-fehma li d-Direttiva li qed tiġi diskussa, li tiffoka fuq id-diskriminazzjoni, ma kinitx il-post xieraq għal dispożizzjonijiet konkreti dwar l-aċċessibbiltà fil-kamp ta' applikazzjoni materjali.

Oħrajn raw il-ħtieġa għal gwida legali rigward l-interazzjoni bejn id-Direttiva proposta u l-UNCRPD.

Aktar dettalji jinsabu fid-dokumenti 11435/22 + COR 1 u 13067/22. L-aħħar verżjoni tal-abbozz ta' Direttiva tinsab fl-Anness għal dan id-dokument.

III. KONKLUŻJONI

Filwaqt li sar ċertu progress matul id-diskussjonijiet ibbażati fuq l-aktar test reċenti, jidher ċar li hi meħtieġa aktar ħidma sinifikanti qabel ma tkun tista' tintlaħaq l-unanimità meħtieġa fil-Kunsill.

ANNESS

Proposta għal

DIRETTIVA TAL-KUNSILL

dwar l-implimentazzjoni tal-prinċipju ta' trattament ugwali bejn il-persuni irrispettivament mir-reliġjon jew it-twemmin, diżabbiltà, età jew orjentazzjoni sesswali

IL-KUNSILL TAL-UNJONI EWROPEA,

Wara li kkunsidra t-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, u b'mod partikolari l-Artikolu 19(1) tiegħu,

Wara li kkunsidra l-proposta mill-Kummissjoni Ewropea[7],

Wara li l-abbozz tal-att leġiżlattiv intbagħat lill-parlamenti nazzjonali,

Wara li kkunsidra l-approvazzjoni tal-Parlament Ewropew[8],

Filwaqt li jaġixxi skont proċedura leġiżlattiva speċjali,

---

7 ĠU C , , p. .
8 ĠU C , , p. .

Billi:

(1) F'konformità mal-Artikolu 2 tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea (TUE), l-Unjoni hija bbażata fuq il-valuri tar-rispett għad-dinjità tal-bniedem, il-libertà, id-demokrazija, l-ugwaljanza, l-istat tad-dritt u r-rispett għad-drittijiet tal-bniedem, inkluż id-drittijiet ta' persuni li jappartjenu għall-minoranzi, valuri li huma komuni għall-Istati Membri kollha. F'konformità mal-Artikolu 6 TUE, l-Unjoni tirrikonoxxi d-drittijiet, il-libertajiet u l-prinċipji stabbiliti fil-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea ("il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali"). Skont l-istess Artikolu, id-drittijiet fundamentali, kif garantiti mill-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-Libertajiet Fundamentali, u kif jirriżultaw mit-tradizzjonijiet kostituzzjonali komuni għall-Istati Membri, għandhom jagħmlu parti mill-prinċipji ġenerali tad-dritt tal-Unjoni.

(2) Id-dritt għall-ugwaljanza quddiem il-liġi u l-protezzjoni kontra d-diskriminazzjoni għall-persuni kollha, jikkostitwixxi dritt universali rikonoxxut mid-Dikjarazzjoni Universali tad-Drittijiet tal-Bniedem, il-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar l-Eliminazzjoni ta' Kull Forma ta' Diskriminazzjoni Kontra n-Nisa, il-Konvenzjoni Internazzjonali dwar l-Eliminazzjoni tal-forom kollha ta' Diskriminazzjoni Razzjali, il-Patti tan-Nazzjonijiet Uniti dwar Drittijiet Ċivili u Politiċi u dwar Drittijiet Ekonomiċi, Soċjali u Kulturali, il-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabbiltà (UNCRPD), il-Konvenzjoni Ewropea dwar il-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-Libertajiet Fundamentali u l-Karta Soċjali Ewropea, li għalihom l-Istati Membri [kollha] huma firmatarji. Din id-Direttiva, u b'mod partikolari d-dispożizzjonijiet dwar l-aċċessibbiltà u l-akkomodazzjoni raġonevoli, tirrispetta l-prinċipji fundamentali rikonoxxuti fil-UNCRPD u fil-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar il-Protezzjoni tal-Patrimonju Dinji Kulturali u Naturali.

(2a) Mit-23 ta' Diċembru 2010, l-Unjoni hija parti għall-UNCRPD. F'konformità mal-Artikolu 216(2) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE), id-dispożizzjonijiet tal-UNCRPD jiffurmaw parti integrali mill-ordni legali tal-Unjoni Ewropea u jenħtieġ għalhekk li l-leġiżlazzjoni tal-Unjoni tiġi interpretata b'mod konsistenti mal-UNCRPD. B'mod partikolari, fl-Artikolu 2 tagħha, il-UNCRPD tinkludi ċ-ċaħda ta' akkomodazzjoni raġonevoli fid-definizzjoni tagħha ta' diskriminazzjoni u, fl-Artikolu 9 tagħha, obbligi marbuta mal-aċċessibbiltà. Fil-Komunikazzjoni tagħha "Strateġija Ewropea tad-Diżabbiltà 2010-2020: Impenn mill-Ġdid għal Ewropa Mingħajr Ostakli", il-Kummissjoni talbet li jkun hemm konsistenza sabiex tiġi żgurata l-implimentazzjoni effettiva tal-UNCRPD fl-Unjoni kollha u stabbiliet l-aċċessibbiltà bħala wieħed mit-tmien oqsma ta' azzjoni.

(3) Din id-Direttiva tirrispetta d-drittijiet fundamentali u tosserva l-prinċipji fundamentali rikonoxxuti b'mod partikolari mill-Karta tad-Drittijiet Fundamentali. L-Artikolu 10 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali jirrikonoxxi d-dritt għal libertà tal-ħsieb, kuxjenza u reliġjon; l-Artikolu 21 jipprojbixxi diskriminazzjoni, inkluż għal raġunijiet ta' reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età jew orjentazzjoni sesswali; u l-Artikolu 26 jirrikonoxxi d-dritt ta' persuni b'diżabbiltà li jibbenefikaw mill-miżuri maħsuba sabiex jiżguraw l-indipendenza tagħhom.

(4) Is-Snin Ewropej tal-Persuni b'Diżabbiltà fl-2003, ta' Opportunitajiet Ugwali għal Kulħadd fl-2007, tad-Djalogu Interkulturali fl-2008 u għat-Tixjiħ Attiv u s-Solidarjetà bejn il-ġenerazzjonijiet fl-2012 enfasizzaw il-persistenza tad-diskriminazzjoni iżda wkoll il-benefiċċji tad-diversità.

(5) Fil-Konklużjonijiet tiegħu fl-14 ta' Diċembru 2007 fi Brussell, il-Kunsill Ewropew stieden lill-Istati Membri biex isaħħu l-isforzi sabiex jipprevjenu u jiġġieldu d-diskriminazzjoni ġewwa u barra s-suq tax-xogħol.

(5a) Fil-21 ta' Frar 2011, il-Kunsill afferma mill-ġdid, fil-Konklużjonijiet tiegħu, l-impenn qawwi tiegħu favur il-promozzjoni u l-protezzjoni tal-libertà ta' reliġjon jew twemmin mingħajr diskriminazzjoni. Fis-17 ta' Ġunju 2011 fil-konklużjonijiet tal-Kunsill, il-Kunsill u r-rappreżentanti tal-gvernijiet tal-Istati Membri stiednu lill-Istati Membri u lill-Kummissjoni Ewropea biex ikomplu l-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni lejn persuni b'diżabbiltà u biex jerġgħu jeżaminaw il-qafas legali eżistenti. Fis-16 ta' Ġunju 2016, fil-Konklużjonijiet tiegħu l-Kunsill stieden lill-Kummissjoni Ewropea biex tippromwovi l-miżuri deskritti fil-Lista ta' Azzjonijiet tagħha għall-promozzjoni tal-ugwaljanza LGBTI.

(6) Fir-Riżoluzzjoni tiegħu tal-20 ta' Mejju 2008[9] u fir-Riżoluzzjoni tiegħu tat-8 ta' Settembru 2015[10], il-Parlament Ewropew sejjaħ għall-estensjoni tal-protezzjoni kontra d-diskriminazzjoni fil-liġi tal-Unjoni Ewropea.

(6a) Id-diskriminazzjoni għandha impatt serju mhux biss fuq l-individwi iżda wkoll fuq is-soċjetà, inkluż fuq il-prodott domestiku gross, id-dħul mit-taxxa u l-koeżjoni soċjali. Il-protezzjoni mid-diskriminazzjoni prevista f'din id-Direttiva tista' tikkontribwixxi għal stat ta' saħħa aħjar, edukazzjoni li tħalli l-frott u, għal dawn ir-raġunijiet kollha, għal żieda fil-prodott domestiku gross tal-Istati Membri.

---

9 Riżoluzzjoni leġiżlattiva tal-Parlament Ewropew tal-20 ta' Mejju 2008 dwar il-progress miksub fil-qasam tal-opportunitajiet ugwali u n-nuqqas ta' diskriminazzjoni fl-Unjoni Ewropea (it-traspożizzjoni tad-Direttivi 2000/43/KE u 2000/78/KE) (2007/2202(INI)) (ĠU C279 E, 19.11.2009, p. 23).

10 Riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew tat-8 ta' Settembru 2015 dwar is-sitwazzjoni tad-drittijiet fundamentali fl-Unjoni Ewropea (2013-2014) (2014/2254(INI)) (ĠU C 316, 22.09.2017, p. 2.)

(7) Il-Kummissjoni Ewropea affermat fil-Komunikazzjoni tagħha "Aġenda soċjali mġedda: Opportunitajiet, aċċess u solidarjetà fl-Ewropa tas-seklu 21" li, f'soċjetajiet fejn kull individwu jitqies li hu ta' valur ugwali, l-ebda ostaklu artifiċjali jew diskriminazzjoni ta' kwalunkwe tip ma għandha żżomm lin-nies lura milli jisfruttaw dawn l-opportunitajiet. Id-diskriminazzjoni bbażata fuq ir-reliġjon jew it-twemmin, id-diżabbiltà, l-età jew l-orjentazzjoni sesswali tista' ddgħajjef il-kisba tal-objettivi tal-Unjoni kif inhuma stabbiliti fit-Trattati, b'mod partikolari l-kisba ta' livell għoli ta' impjiegi u ta' protezzjoni soċjali, it-titjib tal-livell tal-għajxien u tal-kwalità tal-ħajja, il-koeżjoni ekonomika u soċjali u s-solidarjetà. Tista' ddgħajjef ukoll l-objettiv tal-abolizzjoni ta' ostakli għal-libertà tal-moviment ta' persuni, oġġetti u servizzi bejn l-Istati Membri. Il-Kummissjoni Ewropea kompliet tenfasizza u ġeddet l-impenn tagħha li tiġġieled id-diskriminazzjoni u li tippromwovi l-opportunitajiet indaqs fil-Komunikazzjoni tagħha "Nuqqas ta' diskriminazzjoni u opportunitajiet indaqs: Impenn imġedded" u fir-Rakkomandazzjoni tagħha "L-istabbiliment tal-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali".

(8) Il-leġiżlazzjoni eżistenti tal-Unjoni Ewropea tinkludi tliet strumenti legali bbażati fuq l-Artikolu 13 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li ġie sostitwit mill-Artikolu 19 TFUE. Dawn huma d-Direttiva 2000/43/KE[11], id-Direttiva 2000/78/KE[12] u d-Direttiva 2004/113/KE[13], li l-għan tagħhom huwa li jipprevjenu u jiġġieldu d-diskriminazzjoni għal raġunijiet ta' sess, oriġini razzjali jew etnika, reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età u orjentazzjoni sesswali. Dawn l-istrumenti wrew il-valur tal-leġiżlazzjoni fil-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni. B'mod partikolari, d-Direttiva 2000/78/KE tistabbilixxi qafas ġenerali għal trattament ugwali fl-impjiegi u fix-xogħol għal raġunijiet ta' reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età u orjentazzjoni sesswali. Madankollu, il-grad u l-forma tal-protezzjoni kontra d-diskriminazzjoni għal dawn ir-raġunijiet lil hinn mill-oqsma tal-impjiegi jvarjaw bejn l-Istati Membri differenti. Id-Direttiva 2000/43/KE tipproteġi l-persuni kontra d-diskriminazzjoni għar-raġunijiet tal-oriġini tar-razza jew l-etniċità tagħhom fl-aċċess għal u l-provvista ta' merkanzija u servizzi, il-protezzjoni soċjali kif ukoll l-edukazzjoni, filwaqt li d-Direttiva 2004/113/KE toffri l-protezzjoni kontra d-diskriminazzjoni għar-raġuni ta' sess fl-aċċess għal u l-provvista ta' merkanzija u servizzi, bl-esklużjoni tal-kontenut tal-media u r-reklami kif ukoll l-edukazzjoni.

(9) L-għan ta' din id-Direttiva hu għalhekk, fir-rigward tar-raġunijiet li tkopri, li testendi l-grad u l-forma tal-protezzjoni[...] kontra d-diskriminazzjoni lil hinn mill-oqsma ta' impjieg fl-oqsma speċifiċi stabbiliti f'din id-Direttiva. Għaldaqstant, jenħtieġ li l-leġiżlazzjoni tal-Unjoni tipprojbixxi d-diskriminazzjoni bbażata fuq reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età jew orjentazzjoni sesswali f'firxa ta' oqsma barra s-suq tax-xogħol, inkluż l-aċċess għall-protezzjoni soċjali, l-aċċess għall-edukazzjoni u l-aċċess għal oġġetti u servizzi, inkluż id-djar, u l-provvista tagħhom. Jenħtieġ li b'servizzi nifhmu dawk fit-tifsira tal-Artikolu 57 TFUE.

---

[11] Direttiva tal-Kunsill 2000/43/KE tad-29 ta' Ġunju 2000 li timplimenta l-prinċipju tat-trattament ugwali bejn il-persuni irrispettivament mill-oriġini tar-razza jew etniċità (ĠU L 180, 19.7.2000, p. 22).

[12] Direttiva tal-Kunsill 2000/78/KE tas-27 ta' Novembru 2000 li tistabbilixxi qafas ġenerali għall-ugwaljanza fit-trattament fl-impjieg u fix-xogħol (ĠU L 303, 2.12.2000, p. 16).

[13] Id-Direttiva tal-Kunsill 2004/113/KE tat-13 ta' Diċembru 2004 li timplimenta l-prinċipju ta' trattament ugwali bejn l-irġiel u n-nisa fl-aċċess għal u l-provvista ta' merkanzija u servizzi (ĠU L 373, 21.12.2004, p.37).

(10) Id-Direttiva 2000/78/KE tipprojbixxi d-diskriminazzjoni fl-aċċess għat-taħriġ vokazzjonali; jeħtieġ li din il-protezzjoni tkun kompletata billi tiġi estiża l-projbizzjoni ta' diskriminazzjoni għall-edukazzjoni li mhijiex meqjusa taħriġ vokazzjonali.

(11) Din id-Direttiva għandha tkun mingħajr preġudizzju għall-kompetenza tal-Istati Membri, b'mod partikolari fl-oqsma tal-edukazzjoni, is-sigurtà soċjali u l-protezzjoni tas-saħħa. Hija għandha wkoll tkun mingħajr preġudizzju għar-rwol essenzjali u d-diskrezzjoni wiesgħa tal-Istati Membri fl-għoti, il-kummissjonar u l-organizzazzjoni ta' servizzi ta' interess ekonomiku ġenerali.

(12) Diskriminazzjoni tinftiehem li tinkludi diskriminazzjoni diretta u indiretta, molestja, istruzzjonijiet għal diskriminazzjoni u ċ-ċaħda ta' akkomodazzjoni raġonevoli. Hu mifhum ukoll li d-diskriminazzjoni sseħħ abbażi ta' għadd ta' raġunijiet.

(12a) Id-diskriminazzjoni sseħħ, fost oħrajn, meta persuna tiġi ttrattata b'mod inqas favorevoli, jew tiġi molestata, minħabba assoċjazzjoni li dik il-persuna għandha, jew hu pperċepit li għandha, ma' persuni ta' reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età jew orjentazzjoni sesswali partikolari, jew ma' organizzazzjonijiet dedikati għall-promozzjoni tad-drittijiet ta' dawn il-persuni[14]. Id-diskriminazzjoni sseħħ ukoll meta persuna tiġi trattata b'mod anqas favorevoli jew tiġi molestata minħabba reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età jew orjentazzjoni sesswali li jiġi sempliċiment preżunt li dik il-persuna jkollha. Għalhekk huwa adatt li f'din id-Direttiva tiġi prevista, b'mod espliċitu, il-protezzjoni kontra tali diskriminazzjoni b'assoċjazzjoni jew bi preżunzjoni[15].

[14] Sentenza tal-Qorti fil-Kawża C-83/14, CHEZ Razpredelenie (Nikolova), 16 ta' Lulju 2015 u Sentenza tal-Qorti fil-Kawża C-303/06 Coleman vs. Attridge, 17 ta' Lulju 2008.

[15] *Ibidem.*

(12ab) Id-diskriminazzjoni għal raġunijiet multipli għandha tinftiehem bħala diskriminazzjoni, fi kwalunkwe forma tagħha, li sseħħ abbażi ta' kwalunkwe żewġ raġunijiet, jew aktar, minn dawn li ġejjin: reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età jew orjentazzjoni sesswali, inkluż meta r-raġunijiet, jekk jitqiesu separatament, ma jwasslux għal sitwazzjoni fejn isseħħ diskriminazzjoni kontra l-persuna kkonċernata. Jenħtieġ li d-diskriminazzjoni għal raġunijiet multipli tiġi rikonoxxuta sabiex tiġi riflessa r-realtà kumplessa ta' każijiet ta' diskriminazzjoni, kif ukoll biex tiżdied il-protezzjoni tal-vittmi tagħha.

(12b) Il-molestja tmur kontra l-prinċipju tat-trattament ugwali, peress li l-vittmi tal-molestja ma jistgħux igawdu, fuq bażi ugwali ma' oħrajn, aċċess għall-protezzjoni soċjali, l-edukazzjoni u l-oġġetti u s-servizzi. Il-molestja tista' tieħu forom differenti, inkluż il-kondotta mhux mixtieqa verbali, fiżika, jew kondotta oħra mhux verbali. Tali kondotta tista' titqies bħala molestja fit-tifsira ta' din id-direttiva meta jew tiġi ripetuta jew tkun tant serja fin-natura tagħha li jkollha l-għan jew l-effett li tiddisprezza d-dinjità tal-persuna u li toħloq ambjent ta' intimidazzjoni, ostili, degradanti, ta' umiljazzjoni jew offensiv.

(13) Fl-implimentazzjoni tal-prinċipju ta' trattament ugwali irrispettivament mir-reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età jew orjentazzjoni sesswali, jenħtieġ li l-Unjoni, skont l-Artikolu 8 TFUE, timmira li telimina l-inugwaljanzi, u tippromwovi l-ugwaljanza bejn l-irġiel u n-nisa, speċjalment peress li n-nisa huma ħafna drabi l-vittmi ta' diskriminazzjoni għal raġunijiet multipli.

Fil-preparazzjoni tar-reviżjoni tal-liġijiet, ir-regolamenti u d-dispożizzjonijiet amministrattivi meħtieġa biex jikkonformaw ma' din id-Direttiva, jenħtieġ li l-Istati Membri jqisu l-impatt differenzjali fuq l-irġiel u n-nisa.

(14) L-apprezzament tal-fatti li minnhom jista' jiġi preżunt li kien hemm diskriminazzjoni diretta jew indiretta jenħtieġ li tibqa' f'idejn il-korpi ġudizzjarji nazzjonali jew korpi kompetenti oħrajn skont ir-regoli tal-liġi jew il-prattika nazzjonali. Dawn ir-regoli jistgħu jipprevedu, b'mod partikolari, li d-diskriminazzjoni indiretta għandha tiġi stabbilita bi kwalunkwe mezz inkluż abbażi ta' evidenza statistika u/jew xjentifika.

(14a) Id-differenzi fit-trattament b'rabta mal-età jistgħu jkunu permessi taħt ċerti ċirkostanzi jekk ikunu ġustifikati b'mod oġġettiv b'għan leġittimu u jekk il-mezzi li bihom jintlaħaq dak l-għan ikunu adegwati u meħtieġa. F'dan il-kuntest, il-promozzjoni tal-integrazzjoni ekonomika, kulturali jew soċjali ta' persuni li jappartjenu għal gruppi ta' età speċifiċi jenħtieġ li tikkostitwixxi għan leġittimu. Il-mezzi biex jintlaħaq dan l-għan, bħal li jiġu offruti kundizzjonijiet aktar favorevoli ta' aċċess għal persuni li jappartjenu għal gruppi ta' età speċifiċi, jenħtieġ li jkunu adatti u neċessarji. Miżuri relatati mal-età li joffru kondizzjonijiet aktar favorevoli lil persuni ta' ċerta età li mhux disponibbli għal oħrajn, bħal tariffi mingħajr ħlas jew imnaqqsa għall-użu tat-trasport pubbliku, mużewijiet, jew faċilitajiet tal-isports, huma preżunti li huma kompatibbli mal-prinċipju ta' nondiskriminazzjoni u ma jikkostitwixxux diskriminazzjoni bbażata fuq l-età.

(15)

(15a)

(15b) Klijenti u korpi rilevanti ġudizzjarji u tal-ilmenti jenħtieġ li jkollhom id-dritt li jkunu infurmati, fuq talba, dwar ir-raġunijiet li jispjegaw id-differenzi ta' trattament differenzjali għal raġunijiet ta' età jew diżabbiltà fis-servizzi finanzjarji. L-informazzjoni mogħtija jenħtieġ li tkun siewja u tkun tista' tinftiehem minn pubbliku ġenerali u jenħtieġ li tispjega d-differenzi fir-riskju individwali għas-servizz ikkonċernat. Il-fornituri ta' servizzi finanzjarji, madankollu, ma għandhomx ikunu obbligati li jiżvelaw data kummerċjalment sensittiva.

(16) L-individwi kollha jgawdu l-libertà li jikkuntrattaw, inkluż il-libertà li jagħżlu sħab kuntrattwali għal tranżazzjoni. Din id-Direttiva ma għandhiex tapplika għal tranżazzjonijiet ekonomiċi mwettqa minn individwi li għalihom dawn it-tranżazzjonijiet jitwettqu fil-kuntest tal-ħajja privata jew tal-familja.

(17) Filwaqt li tiġi pprojbita d-diskriminazzjoni, huwa importanti li jiġu rispettati drittijiet u libertajiet fundamentali oħra skont il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali u l-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali, b'mod partikolari l-protezzjoni tal-ħajja privata u familjari, il-libertà ta' reliġjon, il-libertà ta' assoċjazzjoni, il-libertà ta' espressjoni, il-libertà tal-istampa u l-libertà tal-informazzjoni. Din id-Direttiva m'għandhiex tippreġudika l-miżuri stabbiliti bil-liġi nazzjonali li, f'soċjetà demokratika, huma neċessarji għas-sigurtà pubblika, għaż-żamma tal-ordni pubbliku, għall-prevenzjoni tal-kriminalità, għall-protezzjoni tas-saħħa u għall-protezzjoni tad-drittijiet u l-libertajiet ta' persuni oħrajn.

(17-a) Din id-Direttiva ma tbiddilx it-tqassim tal-kompetenzi bejn l-Unjoni u l-Istati Membri kif definit mit-Trattati, inkluż fl-oqsma tal-edukazzjoni u l-protezzjoni soċjali. Din hi wkoll mingħajr preġudizzju għar-rwol essenzjali u d-diskrezzjoni wiesgħa tal-Istati Membri fil-provvista, il-kummissjoni u l-organizzazzjoni ta' servizzi ta' interess ekonomiku ġenerali.

(17a) Din id-Direttiva tkopri l-applikazzjoni tal-prinċipju ta' trattament ugwali fl-aċċess għall-protezzjoni soċjali, l-aċċess għall-edukazzjoni u l-aċċess għal u l-forniment ta' oġġetti u servizzi fil-limiti tal-kompetenzi tal-Unjoni. Il-kunċett ta' "aċċess" ma jinkludix id-determinazzjoni, skont il-liġi u l-prattika nazzjonali, ta' jekk persuna hijiex eliġibbli biex tirċievi l-protezzjoni soċjali jew l-edukazzjoni, peress li l-Istati Membri huma responsabbli għall-organizzazzjoni, il-finanzjament u l-kontenut tal-protezzjoni soċjali u s-sistemi edukattivi tagħhom, u wkoll għad-definizzjoni ta' min huwa intitolat jirċievi l-protezzjoni soċjali jew l-edukazzjoni.

(17b) Il-protezzjoni soċjali, fis-sens ta' din id-Direttiva, jenħtieġ li tkopri s-sigurtà soċjali, l-assistenza soċjali, l-akkomodazzjoni soċjali u l-kura tas-saħħa. Konsegwentement, din id-Direttiva jenħtieġ li tapplika fir-rigward tad-drittijiet, l-intitolamenti u l-benefiċċji kollha li jirriżultaw minn sigurtà soċjali ġenerali jew speċjali, skemi ta' assistenza soċjali u kura tas-saħħa, u li huma statutorji jew ipprovduti jew mill-Istat direttament, jew minn partijiet privati. F'dan il-kuntest, jenħtieġ li d-Direttiva tapplika fir-rigward ta' benefiċċji fi flus kontanti, benefiċċji f'oġġetti u servizzi, irrispettivament minn jekk l-iskemi involuti huma kontributorji jew mhux kontributorji. L-iskemi msemmijin hawn fuq jinkludu, pereżempju, il-fergħat ta' sigurtà soċjali definiti bir-Regolament (KE) Nru 883/2004[16] tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill, kif ukoll skemi li jipprevedu benefiċċji jew servizzi mogħtija għal raġunijiet relatati man-nuqqas ta' riżorsi finanzjarji jew ma' riskju ta' esklużjoni soċjali. Din id-Direttiva tapplika wkoll għal pensjonijiet supplimentari koperti mid-Direttiva 2014/50/UE.

(17c)

(17d)

(17e)

(17f) Il-kompetenza esklużiva tal-Istati Membri fir-rigward tal-organizzazzjoni tas-sistemi ta' protezzjoni soċjali tagħhom, tinkludi l-kompetenza għall-istabbiliment, il-finanzjament u l-ġestjoni ta' tali sistemi u arranġamenti relatati kif ukoll il-kompetenza li jiddeterminaw is-sustanza, l-ammont, il-kalkolu u t-tul ta' żmien ta' benefiċċji u tas-servizzi, u jistabbilixxu l-kundizzjonijiet ta' eliġibbiltà għall-benefiċċji u s-servizzi, kif ukoll biex jaġġustaw dawk il-kondizzjonijiet sabiex tiġi żgurata s-sostenibbiltà tal-finanzi pubbliċi.

16 Ir-Regolament (KE) Nru 883/2004 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tad-29 ta' April 2004 dwar il-koordinazzjoni ta' sistemi ta' sigurtà soċjali (ĠU L 166, 30.4.2004, p. 1).

(17g) Il-kompetenza esklużiva tal-Istati Membri fir-rigward tal-organizzazzjoni tas-sistemi edukattivi tagħhom u tal-kontenut tat-tagħlim u tal-attivitajiet edukattivi, inkluż il-provvediment ta' edukazzjoni lil persuni bi bżonnijiet speċjali, tinkludi l-kompetenza għall-istabbiliment, il-finanzjament u l-ġestjoni ta' istituzzjonijiet edukattivi, għall-iżvilupp ta' kurrikuli u attivitajiet edukattivi oħrajn, għad-definizzjoni tal-proċessi ta' eżami u għall-istabbiliment tal-kundizzjonijiet ta' eliġibbiltà, inkluż, pereżempju, il-limiti tal-età għall-iskejjel, il-boroż ta' studju jew il-korsijiet.

(17ga)

(17h) Din id-Direttiva ma tapplikax għal kwistjonijiet koperti mil-liġi tal-familja, inkluż l-istat ċivili u l-adozzjoni u l-liġijiet dwar drittijiet riproduttivi. Hija wkoll bla ħsara għan-natura sekulari tal-Istat, l-istituzzjonijiet jew il-korpi tal-istat, jew l-edukazzjoni.

(17i)

(18)

(19) Skont l-Artikolu 17 TFUE, l-Unjoni tirrispetta u ma tippreġudikax l-istatus skont il-liġi nazzjonali ta' knejjes u assoċjazzjonijiet jew komunitajiet reliġjużi fl-Istati Membri u tirrispetta ugwalment l-istat ta' organizzazzjonijiet filosofiċi u mhux konfessjonali.

(19a) Il-persuni b'diżabbiltà jinkludu dawk li għandhom indeboliment tas-saħħa fiżika, mentali, intellettwali jew sensorji fuq perjodu fit-tul, flimkien ma' diversi ostakli, jistgħu jxekklu l-parteċipazzjoni sħiħa u effettiva tagħhom fis-soċjetà fuq bażi ugwali ma' oħrajn. Id-definizzjoni ta' "għal terminu fit-tul" fir-rigward tal-kunċett ta' diżabbiltà jenħtieġ li titqies fid-dawl tal-ġurisprudenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea, b'mod partikolari s-sentenza tagħha fil-Kawża C-395/15.

(19ab)[17] Il-prinċipju tal-aċċessibbiltà huwa stabbilit fil-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabbiltà. Il-Konvenzjoni tipprevedi f'dan ir-rigward li sabiex il-persuni b'diżabbiltà jkunu jistgħu jgħixu b'mod indipendenti u jipparteċipaw b'mod sħiħ fl-aspetti kollha tal-ħajja, l-Istati Membri bħala Stati Parti għandhom jieħdu miżuri adegwati biex jiżguraw l-aċċess lill-persuni b'diżabbiltà, fuq bażi ugwali ma' ħaddieħor, għall-ambjent fiżiku, għat-trasport, għall-informazzjoni u l-komunikazzjoni, inkluż sistemi u teknoloġiji tal-informazzjoni u l-komunikazzjoni, u għal faċilitajiet oħra u servizzi miftuħa jew mogħtija lill-pubbliku f'żoni urbani u rurali.

(19b) Il-miżuri li jiżguraw aċċessibbiltà għall-persuni b'diżabbiltà, fuq bażi ugwali ma' oħrajn, għall-oqsma koperti minn din id-Direttiva għandhom rwol importanti fl-iżgurar ta' ugwaljanza totali fil-prattika. Tali miżuri jenħtieġ li jinkludu l-identifikazzjoni u l-eliminazzjoni ta' ostakli u tfixkil għall-aċċessibbiltà, kif ukoll il-prevenzjoni ta' tfixkil u ostakli ġodda. Il-miżuri li jiżguraw aċċessibbiltà għall-persuni b'diżabbiltà m'għandhomx jimponu piż sproporzjonat. Jenħtieġ li l-aċċessibilità tiġi kkunsidrata li ntlaħqet b'mod proporzjonat jekk il-persuni b'diżabbiltà jkunu jistgħu, b'mod effettiv u fuq bażi ugwali ma' oħrajn, ikollhom aċċess għas-servizzi li dawk il-binjiet, faċilitajiet, servizzi tat-trasport u infrastruttura huma maħsuba biex ifornu jew joffru lill-pubbliku, anke jekk ma jkunx jista' jkollhom aċċess għall-binja, faċilità jew infrastruttura kkonċernata kollha.

(19c) Jenħtieġ li tali miżuri jimmiraw għall-kisba ta' aċċessibbiltà li tinkludi, fir-rigward ta', fost oħrajn, l-ambjent fiżiku, it-trasport, it-teknoloġija tal-informazzjoni u l-komunikazzjoni u s-sistemi, u s-servizzi, fil-kamp ta' applikazzjoni ta' din id-Direttiva. Il-fatt li l-aċċess jista' ma jkunx dejjem possibbli biex tinkiseb ugwaljanza sħiħa mal-oħrajn m'għandux jiġi ppreżentat bħala ġustifikazzjoni biex ma jiġux adottati l-miżuri kollha biex tiżdied, sa fejn hu possibbli, l-aċċessibbiltà għall-persuni b'diżabbiltà.

[17] Il-premessa għandha tiġi riveduta aktar tard.

(19ca) Jenħtieġ li akkomodazzjoni raġonevoli tiġi realizzata fl-oqsma koperti mid-Direttiva, dment li ma toħloq ebda piż sproporzjonat. L-UNCRPD tipprevedi li l-Istati Partijiet kollha, sabiex jippromwovu l-ugwaljanza u jeliminaw id-diskriminazzjoni, għandhom jieħdu l-passi xierqa kollha biex jiżguraw li tiġi pprovduta akkomodazzjoni raġonevoli. Akkomodazzjoni raġonevoli kif definita fl-UNCRPD, tfisser modifika neċessarja u adegwata u aġġustamenti li ma jimponux piż sproporzjonat jew bla bżonn, meta tkun meħtieġa f'każ partikolari, biex jiġi assigurat li l-persuni b'diżabbiltà jkunu jistgħu jgawdu u jeżerċitaw fuq bażi ugwali ma' ħaddieħor id-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali kollha. Id-Direttiva 2000/78/KE tipprovdi li "dawk li jħaddmu għandhom jieħdu miżuri approprjati, meta meħtieġa f'każ partikulari, biex jippermettu persuna b'diżabilità li jkollha aċċess għal, u tipparteċipa fil-, jew tavvanza fl-impjieg, jew titħarreġ, sakemm dawn il-miżuri ma jimponux piż sproporzjonat fuq min iħaddem.

(19cb) Il-miżuri għall-forniment ta' akkomodazzjoni raġonevoli jaqdu rwol importanti fl-iżgurar ta' ugwaljanza sħiħa għall-persuni b'diżabilità fl-oqsma koperti minn din id-Direttiva. Fil-kuntest ta' relazzjoni kuntrattwali jew oħra li tmur lura tul ta' żmien bejn il-fornitur u l-persuna b'diżabbiltà, modifika strutturali lis-sedi jew it-tagħmir jistgħu jitqiesu akkomodazzjoni raġonevoli. Akkomodazzjoni raġonevoli tista' tinkludi l-aġġustament jew il-modifika tal-politiki, proċeduri u prattiki normali tal-fornitur, l-adattament tal-kundizzjonijiet ta' aċċess u l-għoti ta' assistenza speċifika, b'kont meħud tal-ħtiġijiet partikolari ta' persuna b'diżabbiltà, bil-ħsieb li jinkiseb eżitu ugwali.

(19cc) Il-miżuri ta' akkomodazzjoni raġonevoli huma meħtieġa biss sal-punt li ma jimponux piż sproporzjonat. Eżenzjonijiet minn rekwiżit wieħed jew aktar ta' trattament ugwali minħabba l-piż sproporzjonat li jimponu jenħtieġ li ma jmorrux lil hinn minn dak li huwa strettament meħtieġ sabiex jiġi limitat dak il-piż fir-rigward ta' kull każ individwali. Jenħtieġ li miżuri li jimponu piż sproporzjonat jinftiehmu bħala miżuri li jkunu jimponu piż organizzazzjonali jew finanzjarju addizzjonali eċċessiv fuq l-operatur ekonomiku, b'kont meħud tal-benefiċċju li x'aktarx jirriżulta għall-persuna/i b'diżabbiltà kkonċernati. Jenħtieġ li fi kwalunkwe valutazzjoni, jitqiesu biss raġunijiet leġittimi.

(19d)

(19e) Meta jkun hemm konformità mal-liġi tal-Unjoni li tipprevedi standards jew speċifikazzjonijiet dettaljati dwar l-aċċessibbiltà jew akkomodazzjoni raġonevoli fir-rigward ta' oġġetti jew servizzi partikolari, jenħtieġ li jitqies li hemm konformità mar-rekwiżiti ta' din id-Direttiva fir-rigward tal-aċċessibbiltà jew l-akkomodazzjoni raġonevoli.

(20) Il-liġi tal-Unjoni diġà tistabbilixxi speċifikazzjonijiet dettaljati dwar l-aċċessibbiltà u l-akkomodazzjoni raġonevoli f'ċerti oqsma. Tali speċifikazzjonijiet huma previsti, *inter alia*, fir-Regolament tal-Kummissjoni (UE) 1300/2014[18], ir-Regolament (UE) 181/2011 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill[19], ir-Regolament (KE) Nru 1371/2007 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill[20] u r-Regolament (KE) Nru 1107/2006 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill[21]. Il-liġi tal-Unjoni diġà tistabbilixxi wkoll rekwiżiti legali li jiżguraw l-aċċessibbiltà, mingħajr ma tipprevedi speċifikazzjoni jew standards ta' dan ir-rekwiżit. Tali rekwiżiti legali huma stabbiliti, fost oħrajn, fir-Regolament (UE) Nru 1303/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill[22] u fid-Direttiva 2014/24/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill[23]. Pereżempju, l-Artikolu 7 tar-Regolament (UE) Nru 1303/2013 jesiġi li l-aċċessibbiltà għal persuni b'diżabbiltà tkun wieħed mill-kriterji li għandhom ikunu osservati fid-definizzjoni ta' operazzjonijiet kofinanzjati mill-Fondi.

---

18 Ir-Regolament tal-Kummissjoni (UE) Nru 1300/2014 tat-18 ta' Novembru 2014 dwar l-ispeċifikazzjonijiet tekniċi tal-interoperabbiltà relatati mal-aċċessibbiltà tas-sistema ferrovjarja tal-Unjoni għall-persuni b'diżabbiltà u għall-persuni b'mobbiltà mnaqqsa (ĠU L 356, 12.12.2014, p. 110).

19 Ir-Regolament (UE) Nru 181/2011 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-16 ta' Frar 2011 dwar id-drittijiet tal-passiġġieri fit-trasport bix-xarabank u bil-kowċ u li jemenda r-Regolament (KE) Nru 2006/2004 (ĠU L 55, 28.2.2011, p. 1).

20 Ir-Regolament (KE) Nru 1371/2007 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-23 ta' Ottubru 2007 dwar id-Drittijiet u l-Obbligi tal-passiġġieri tal-ferroviji (ĠU L 315, 3.12.2007, p. 14).

21 Ir-Regolament (KE) Nru 1107/2006 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-5 ta' Lulju 2006 dwar id-drittijiet ta' persuni b'diżabbiltà u ta' persuni b'mobbiltà mnaqqsa meta jivvjaġġaw bl-ajru, (ĠU L 204, 26.7.2006, p.1).

22 Ir-Regolament (UE) Nru 1303/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-17 ta' Diċembru 2013 li jistabbilixxi dispożizzjonijiet komuni dwar il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali, il-Fond Soċjali Ewropew, il-Fond ta' Koeżjoni, il-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali u l-Fond Marittimu u tas-Sajd Ewropew u li jistabbilixxi d-dispożizzjonijiet ġenerali dwar il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali, il-Fond Soċjali Ewropew, il-Fond ta' Koeżjoni u l-Fond Ewropew għall-Affarijiet Marittimi u s-Sajd u li jħassar ir-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 1083/2006 (ĠU L 347, 20.12.2013, p. 320).

23 Id-Direttiva 2014/24/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-26 ta' Frar 2014 dwar l-akkwist pubbliku u li tħassar id-Direttiva 2004/18/KE (ĠU L 94, 28.3.2014, p. 65).

(20-aa)

(20-a) Minbarra l-miżuri antiċipatorji ġenerali li jiżguraw l-aċċessibbiltà, il-miżuri li jipprovdu akkomodazzjoni raġonevoli f'każijiet individwali għandhom parti importanti fl-iżgurar ta' ugwaljanza sħiħa fil-prattika għal persuni b'diżabbiltà fl-oqsma koperti minn din id-Direttiva. Fil-kuntest ta' relazzjoni kuntrattwali jew oħra li tmur lura tul ta' żmien bejn il-fornitur u l-persuna b'diżabbiltà, modifika strutturali lis-sedi jew it-tagħmir jistgħu jitqiesu akkomodazzjoni raġonevoli. Akkomodazzjoni raġonevoli tista' tinkludi l-aġġustament jew il-modifika tal-politiki, proċeduri u prattiki normali tal-fornitur, l-adattament tal-kundizzjonijiet ta' aċċess u l-għoti ta' assistenza speċifika, b'kont meħud tal-ħtiġijiet partikolari ta' persuna b'diżabbiltà, bil-ħsieb li jinkiseb eżitu ugwali. Miżuri li jipprovdu akkomodazzjoni raġonevoli ma għandhomx jimponu piż sproporzjonat.

(20-b) L-Istati Membri huma mħeġġa jadottaw u jimplimentaw miżuri innovattivi sabiex tiġi żgurata akkomodazzjoni raġonevoli.

(20aa) Fil-forniment tal-akkomodazzjoni, sabiex jikkonforma mad-dispożizzjonijiet ta' akkomodazzjoni raġonevoli stabbiliti f'din id-Direttiva, il-fornitur m'għandux ikun meħtieġ jagħmel modifiki strutturali għas-sede jew iħallas għalihom. F'konformità mal-liġi u l-prattika nazzjonali, jenħtieġ li l-fornitur jaċċetta tali bidliet jekk jiġu ffinanzjati b'xi mod ieħor u ma jimponux piż sproporzjonat f'xi forma oħra.

(20ab) L-obbligu li tiġi offruta akkomodazzjoni raġonevoli, dment li ma twassalx għal kwalunkwe piż sproporzjonat, huwa stabbilit fid-Direttiva 2000/78/KE u fl-UNCRPD. L-UNCRPD tirrikonoxxi wkoll l-importanza tal-aċċessibbiltà biex il-persuni b'diżabbiltà jkunu jistgħu jgawdu bis-sħiħ id-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali kollha. Din tistabbilixxi l-aċċessibbiltà bħala prinċipju ġenerali u titlob lill-Istati parti biex jieħdu miżuri adegwati biex jiżguraw l-aċċess fuq bażi ugwali mal-oħrajn.

(20b) Fil-valutazzjoni ta' jekk il-miżuri dwar l-iżgurar ta' aċċessibbiltà jew akkomodazzjoni raġonevoli jimponux piż sproporzjonat, jenħtieġ li jittieħed kont ta' għadd ta' fatturi inklużi, fost oħrajn, id-daqs, ir-riżorsi u n-natura tal-organizzazzjoni jew l-intrapriża, kif ukoll l-istima tal-ispejjeż għal tali miżuri jew it-tul tal-ħajja (teknika u/jew ekonomika) tal-infrastrutturi u l-oġġetti li jintużaw biex jiġi provdut servizz. Barra minn hekk, piż sproporzjonat jista' jirriżulta b'mod partikolari jekk ikunu meħtieġa modifiki strutturali sinifikanti sabiex jiġi pprovdut aċċess għal proprjetà mobbli jew immobbli li hija protetta skont ir-regoli nazzjonali minħabba l-valur storiku, kulturali, artistiku jew arkitettoniku tagħha.

(20c) (ġdid) Sabiex jitħalla biżżejjed żmien għall-konformità mar-rekwiżiti għall-iżgurar ta' akkomodazzjoni raġonevoli għall-persuni b'diżabilità stabbiliti f'din id-Direttiva, huwa xieraq li jiġi pprovdut perjodu ta' traspożizzjoni itwal għal dawn il-miżuri.

(21) Jenħtieġ li l-projbizzjoni tad-diskriminazzjoni tkun bla ħsara għaż-żamma jew l-adozzjoni mill-Istati Membri ta' miżuri maħsubin sabiex jipprevjenu jew jikkumpensaw għal żvantaġġi li jkunu sofrew grupp ta' persuni ta' reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età jew orjentazzjoni sesswali partikolari, jew li jkollhom aktar minn karatteristika waħda relatata ma' dawn ir-raġunijiet speċifiċi ta' diskriminazzjoni. Miżuri bħal dawn jistgħu jinkludu appoġġ ta' organizzazzjonijiet ta' u għal persuni ta' reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età jew orjentazzjoni sesswali partikolari fejn l-objettiv prinċipali tagħhom hu l-integrazzjoni ekonomika, kulturali jew soċjali ta' dawk il-persuni, jew it-trattament tal-ħtiġijiet partikolari tagħhom.

(22) Din id-Direttiva tistabbilixxi rekwiżiti minimi, u għalhekk tagħti lill-Istati Membri l-alternattiva li jintroduċu jew iżommu dispożizzjonijiet iktar favorevoli. L-implimentazzjoni ta' din id-Direttiva ma għandhiex isservi sabiex tiġġustifika kwalunkwe rigressjoni fir-rigward tas-sitwazzjoni li diġà teżisti f'kull Stat Membru.

(23) Il-persuni li kienu soġġetti għal diskriminazzjoni bbażata fuq reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età jew orjentazzjoni sesswali jenħtieġ li jkollhom mezzi adegwati ta' protezzjoni legali. Bil-għan li jipprovdu livell iktar effettiv ta' protezzjoni, assoċjazzjonijiet, organizzazzjonijiet jew entitajiet legali oħrajn jenħtieġ li jkollhom is-setgħa li jimpenjaw ruħhom fi proċedimenti, inkluż f'isem jew b'appoġġ ta' xi vittma, mingħajr preġudizzju għal regoli nazzjonali ta' proċedura dwar rappreżentazzjoni u difiża quddiem il-qrati.

(24) Jenħtieġ li r-regoli dwar l-oneru tal-prova jkunu adattati meta jkun hemm każ ta' diskriminazzjoni *prima facie* u, sabiex ikun applikat effettivament il-prinċipju ta' trattament ugwali, jenħtieġ li l-oneru tal-prova jerġa' lura għall-konvenut meta tiġi preżentata evidenza ta' din id-diskriminazzjoni. Madankollu, mhuwiex f'idejn il-konvenut li jagħti prova li r-rikorrent huwa fidil lejn reliġjon jew twemmin partikolari, għandu diżabbiltà partikolari, huwa ta' età partikolari jew għandu orjentazzjoni sesswali partikolari.

(25) L-implimentazzjoni effettiva tal-prinċipju ta' trattament ugwali jirrikjedi protezzjoni ġudizzjarja adegwata kontra l-vittimizzazzjoni.

(26) Fir-riżoluzzjoni tiegħu dwar is-Segwitu tas-Sena Ewropea ta' Opportunitajiet Ugwali għal Kulħadd (2007), il-Kunsill appella għall-assoċjazzjoni sħiħa tas-soċjetà ċivili, inkluż l-organizzazzjonijiet li jirrappreżentaw lin-nies f'riskju ta' diskriminazzjoni, is-sħab soċjali u l-partijiet interessati fit-tfassil ta' linji ta' politika u programmi mmirati sabiex jipprevjenu d-diskriminazzjoni u jippromwovu l-ugwaljanza u l-opportunitajiet ugwali, kemm fil-livell Ewropew kif ukoll f'dak nazzjonali.

(27) L-esperjenza fl-applikazzjoni tad-Direttivi 2000/43/KE, 2004/113/KE u 2006/54/KE[24] turi li l-protezzjoni mid-diskriminazzjoni għar-raġunijiet koperti minn din id-Direttiva għandhom jiġu msaħħa bl-eżistenza ta' korp jew korpi f'kull Stat Membru, bil-kompetenza li janalizzaw il-problemi involuti, jistudjaw soluzzjonijiet possibbli u li jipprovdu assistenza konkreta għall-vittmi ta' diskriminazzjoni. F'konformità mal-fini li jiġu estiżi l-grad u l-forma tal-protezzjoni kontra d-diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess u l-oriġini razzjali jew etnika għar-raġunijiet koperti b'din id-Direttiva, il-kompetenzi ta' dan il-korp jew korpi jenħtieġ li jinkludu wkoll l-oqsma koperti mid-Direttiva 2000/78/KE. Ir-Rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni dwar l-Istandards għall-Korpi għall-Ugwaljanza tat-22 ta' Ġunju 2018 tista' tintuża mill-Istati Membri bħala gwida biex jiżguraw li dawn il-korpi jaħdmu b'mod effettiv u indipendenti.

(28) Jenħtieġ li l-Istati Membri jippromwovu l-ġbir ta' data dwar it-trattament ugwali u d-diskriminazzjoni, bl-għan partikolari ta' monitoraġġ u evalwazzjoni tal-effettività tal-miżuri meħuda għal konformità ma' din id-Direttiva. Għal dan il-għan, l-Istati Membri jistgħu, pereżempju, jistabbilixxu xenarji ta' referenza jew miri li jistgħu jitkejlu, jew jipparteċipaw fil-ġbir ta' data kwantitattiva u/jew kwalitattiva. Għall-fini ta' din id-Direttiva, jenħtieġ li b'data dwar it-trattament ugwali u d-diskriminazzjoni għandha tinftiehem bħala li tinkludi kwalunkwe informazzjoni li tkun utli u rilevanti għall-iskop li jiġi deskritt u analizzat l-istat ta' ugwaljanza, fis-sens li tipprovdi indikazzjonijiet dwar l-eżistenza u/jew il-portata ta' każ ta' diskriminazzjoni u/jew l-ugwaljanza. Id-data miġbura tista' tinkludi xenarju ta' referenza bħal data demografika u soċjoekonomika, data dwar inugwaljanzi materjali u mġarrba, jew data li tippermetti l-valutazzjoni tal-politiki attwali jew data bbażata fuq l-indikaturi tad-drittijiet tal-bniedem. Jenħtieġ li d-data tinġabar f'konformità mal-leġiżlazzjoni u l-prattika nazzjonali u f'konformità mal-liġi applikabbli tal-Unjoni, b'mod partikolari dik li tirregola l-protezzjoni tad-data personali.

[24] Id-Direttiva 2006/54/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-5 ta' Lulju 2006 dwar l-implimentazzjoni tal-prinċipju ta' opportunitajiet indaqs u ta' trattament ugwali tal-irġiel u n-nisa fi kwistjonijiet ta' impjiegi u xogħol (ĠU L 204, 26.7.2006, p. 23).

(29) Jenħtieġ li l-Istati Membri jipprevedu penali effettivi, proporzjonati u dissważivi f'każ ta' ksur tad-dispożizzjonijiet nazzjonali adottati skont din id-Direttiva. Il-penali jistgħu jinkludu sanzjonijiet amministrattivi u finanzjarji bħal multi jew il-ħlas ta' kumpens, kif ukoll tipi oħra ta' sanzjonijiet.

(30) Ladarba l-objettiv ta' din id-Direttiva, jiġifieri dak li tiżgura livell komuni ta' protezzjoni kontra diskriminazzjoni fl-Istati Membri kollha, ma jistax jintlaħaq b'mod suffiċjenti mill-Istati Membri u jista' għalhekk jintlaħaq aħjar fil-livell tal-Unjoni, minħabba l-iskala u l-impatt tal-azzjoni proposta, l-Unjoni tista' tadotta miżuri, konformement mal-prinċipju tas-sussidjarjetà kif stabbilit fl-Artikolu 5 TUE. Konformement mal-prinċipju tal-proporzjonalità, kif stabbilit f'dak l-Artikolu, din id-Direttiva ma tmurx lil hinn minn dak li huwa meħtieġ sabiex jinkiseb dak l-objettiv.

(31) Skont il-paragrafu 34 tal-Ftehim Interistituzzjonali tat-13 ta' April 2016 dwar it-Tfassil Aħjar tal-Liġijiet[25], l-Istati Membri huma mħeġġa biex għalihom infushom u fl-interess tal-Unjoni, ifasslu t-tabelli tagħhom stess, li sa fejn hu possibbli, għandhom, juru l-korrelazzjoni bejn din id-Direttiva u l-miżuri ta' traspożizzjoni u li jagħmluhom pubbliċi.

ADOTTA DIN ID-DIRETTIVA:

---

[25] ĠU L 123, 12.5.2016, p. 1.

KAPITOLU I
DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

Artikolu 1

Għan

Din id-Direttiva tistabbilixxi qafas għall-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni għal raġunijiet ta' reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età, jew orjentazzjoni sesswali, bil-ħsieb li jsir effettiv fl-Istati Membri l-prinċipju ta' trattament ugwali fl-ambitu ta' din id-Direttiva**,** u jżid il-promozzjoni ta' dak il-prinċipju fil-qasam tal-impjiegi u tal-okkupazzjoni kif previst fid-Direttiva 2000/78/KE.

Artikolu 2

Kunċett ta' diskriminazzjoni

1. Għall-finijiet ta' din id-Direttiva, il-"prinċipju ta' trattament ugwali" għandu jfisser li ma għandu jkun hemm l-ebda diskriminazzjoni għal kwalunkwe mir-raġunijiet imsemmija fl-Artikolu 1.

2. Għall-finijiet ta' din id-Direttiva, "diskriminazzjoni" tfisser:

   (a) diskriminazzjoni diretta għal waħda mir-raġunijiet imsemmija fl-Artikolu 1, li għandha titqies li sseħħ meta persuna tiġi ttrattata b'mod inqas favorevoli minn kif tiġi trattata jew tkun ġiet trattata persuna oħra f'sitwazzjoni simili komparabbli;

   (b) diskriminazzjoni indiretta għal waħda mir-raġunijiet imsemmija fl-Artikolu 1, li għandha titqies li sseħħ meta dispożizzjoni, kriterju jew prattika apparentement newtrali, iqiegħdu lil persuni ta' reliġjon jew twemmin partikolari, b'diżabbiltà partikolari, ta' età partikolari, jew b'orjentazzjoni sesswali partikolari fi żvantaġġ partikolari meta mqabbla ma' persuni oħrajn, sakemm tali dispożizzjoni, kriterju jew prattika ma tkunx oġġettivament ġustifikata minn għan leġittimu u l-mezzi li bihom jintlaħaq dak l-għan huma adegwati u meħtieġa;

(c) molestja marbuta ma' waħda mir-raġunijiet imsemmija fl-Artikolu 1 , li għandha titqies li sseħħ meta jkun hemm imġiba mhix mixtieqa bl-iskop jew l-effett li tnaqqas id-dinjità ta' persuna u li toħloq ambjent intimidanti, ostili, degradanti, umiljanti jew offensiv. F'dan il-kuntest, il-kunċett ta' molestja jista' jiġi definit skont il-liġijiet u l-prattika nazzjonali tal-Istati Membri;

(d)

(d-a)

(d-b) struzzjoni għal diskriminazzjoni kontra persuni għal kwalunkwe raġuni msemmija fl-Artikolu 1;

(e) iċ-ċaħda ta' akkomodazzjoni raġonevoli għal persuni b'diżabbiltà, li għandha titqies li isseħħ meta ma jkunx hemm konformità mal-Artikolu 4a ta' din id-Direttiva;

3-a

3. Id-diskriminazzjoni skont din id-Direttiva tinkludi diskriminazzjoni bbażata fuq taħlita ta' raġunijiet għal diskriminazzjoni stabbiliti fl-Artikolu 1, kif ukoll taħlita ta' waħda jew aktar minn dawk ir-raġunijiet u kwalunkwe waħda mir-raġunijiet għal diskriminazzjoni protetti skont id-Direttiva 2000/43/KE u/jew id-Direttiva 2004/113/KE.

4.

5.

6. Minkejja l-paragrafi 1u 2, trattament preferenzjali bbażat fuq l-età jew id-diżabbiltà jista' jkun permess jekk ikun oġġettivament ġustifikat minn għan leġittimu, u jekk il-mezzi biex jintlaħaq dak l-għan ikunu xierqa u meħtieġa.

6-a Trattament preferenzjali biex jiġu żgurati l-inklużjoni, l-integrazzjoni jew il-parteċipazzjoni fis-soċjetà fuq bażi ugwali ma' ħaddieħor jista' jieħu l-forma ta' aċċess liberu, tariffi mnaqqsa jew aċċess preferenzjali għall-gruppi protetti bbażati fuq l-età jew id-diżabilità u jista' jkun permess skont din id-Direttiva bħala trattament ġustifikat, xieraq u meħtieġ.

6a.

7. Minkejja l-paragrafi 1 u 2, id-differenzi fit-trattament abbażi tal-età jew fuq kundizzjoni tas-saħħa li jistgħu jkunu marbuta mad-diżabbiltà ta' persuna jistgħu jiġu permessi fl-għoti ta' assigurazzjoni, servizzi bankarji u servizzi finanzjarji oħra f'każ li jkunu oġġettivament ġustifikati minn għan leġittimu, u jekk il-mezzi biex jintlaħaq dak l-għan ikunu xierqa u meħtieġa, u biss sa fejn il-valutazzjoni tar-riskji tkun ibbażata fuq data attwarjali jew statistika preċiża, reċenti u rilevanti u tqis is-sitwazzjoni individwali tal-applikant għall-assigurazzjoni, għas-servizzi bankarji jew għal servizzi finanzjarji oħra.

7a. Minkejja l-paragrafu 2, differenza fit-trattament abbażi tal-età fl-għoti ta' assigurazzjoni, servizzi bankarji u servizzi finanzjarji oħra ma tikkostitwixxix diskriminazzjoni abbażi tal-età f'każ li d-differenzi fil-primjums u l-benefiċċji tal-individwi jkunu oġġettivament u raġonevolment ġustifikati minn għan leġittimu u l-mezzi biex jintlaħaq dak l-għan ikunu xierqa u neċessarji, u sa fejn il-valutazzjoni tar-riskji tkun ibbażata fuq data attwarjali jew statistika preċiża, reċenti u rilevanti u tqis is-sitwazzjoni individwali tal-applikant għall-assigurazzjoni, għas-servizzi bankarji jew għal servizzi finanzjarji oħra.

8. Din id-Direttiva għandha tkun mingħajr preġudizzju għall-miżuri stabbiliti fil-liġi nazzjonali li, f'soċjetà demokratika, huma xierqa u meħtieġa għaż-żamma tas-sigurtà pubblika u tal-ordni pubbliku, għall-prevenzjoni tal-kriminalità, għall-protezzjoni tal-minuri, għall-protezzjoni tas-saħħa u s-sigurtà u għall-protezzjoni tad-drittijiet u l-libertajiet fundamentali tal-oħrajn, inkluż il-protezzjoni tal-ħajja privata u tal-familja, id-dritt għal-libertà tar-reliġjon, il-libertà ta' assoċjazzjoni, il-libertà tal-espressjoni, il-libertà tal-istampa u l-libertà tal-informazzjoni u l-libertà kuntrattwali. Din id-Direttiva ma tillimitax il-kompetenza tal-Istati Membri u lanqas ma testendi dik tal-Unjoni fl-oqsma msemmija f'dan il-paragrafu.

Artikolu 3

Kamp ta' Applikazzjoni

1. Fil-limiti tal-kompetenzi mogħtija lill-Unjoni Ewropea u fil-limiti stabbiliti fil-paragrafu 2 u b'rispett sħiħ għall-prinċipju tas-sussidjarjetà u l-kostituzzjonijiet nazzjonali u t-tradizzjonijiet legali, il-projbizzjoni tad-diskriminazzjoni għandha tapplika għall-persuni kollha, fir-rigward tas-setturi pubbliċi u privati, inkluż il-korpi pubbliċi, rigward:

(a) l-aċċess għall-protezzjoni soċjali, sa fejn jikkonċerna s-sigurtà soċjali, u għall-assistenza soċjali, l-akkomodazzjoni soċjali u l-kura tas-saħħa.

L-aċċess skont dan il-punt għandu jinkludi l-proċess tat-tfittxija ta' informazzjoni, l-applikazzjoni u r-reġistrazzjoni kif ukoll il-provvediment attwali ta' miżuri ta' protezzjoni soċjali.

(b)

(c) l-aċċess għall-edukazzjoni.

L-aċċess skont dan il-punt għandu jinkludi l-proċess tat-tfittxija ta' informazzjoni, l-applikazzjoni u r-reġistrazzjoni kif ukoll l-ammissjoni attwali għal u l-parteċipazzjoni f'attivitajiet edukattivi;

(d) l-aċċess għal prodotti u servizzi, inkluż akkomodazzjoni, li jkunu disponibbli għall-pubbliku, u l-forniment tagħhom.

L-aċċess taħt dan il-punt għandu jinkludi l-proċess tat-tfittxija ta' informazzjoni, l-applikazzjoni, ir-reġistrazzjoni, l-ordnijiet, il-prenotazzjoni, il-kiri u x-xiri kif ukoll il-provvediment attwali u t-tgawdija tal-prodotti u s-servizzi kkonċernati.

2. Din id-Direttiva ma tapplikax għal:

(a) kwistjonijiet koperti mil-liġi tal-familja, inkluż l-istat ċivili u l-adozzjoni, kif ukoll id-drittijiet riproduttivi, u lanqas għall-intitolamenti relatati għall-benefiċċji tas-sigurtà soċjali marbuta mal-istat ċivili;

(b) l-organizzazzjoni u l-finanzjament tas-sistemi ta' protezzjoni soċjali tal-Istati Membri, inkluż l-istabbiliment u l-ġestjoni ta' tali sistemi u arranġamenti relatati kif ukoll is-sustanza, l-ammont, il-kalkolu u t-tul ta' żmien ta' benefiċċji u servizzi, u l-kundizzjonijiet ta' eliġibbiltà għal dawn il-benefiċċji u s-servizzi, bħal, pereżempju, il-limiti tal-età għal ċerti benefiċċji;

(c)

(d) l-organizzazzjoni u l-finanzjament tas-sistemi edukattivi tal-Istati Membri, inkluż l-istabbiliment u l-ġestjoni ta' istituzzjonijiet edukattivi, il-kontenut tat-tagħlim u tal-attivitajiet edukattivi, l-iżvilupp ta' kurrikula, id-definizzjoni ta' proċessi ta' eżami, u l-kundizzjonijiet ta' eliġibbiltà, bħal, pereżempju, il-limiti tal-età għall-iskejjel, il-boroż ta' studju jew il-korsijiet;

(e) differenzi fit-trattament abbażi ta' reliġjon jew twemmin ta' persuna fir-rigward ta' istituzzjonijiet edukattivi, li l-etos tagħhom hu bbażat fuq reliġjon jew twemmin, f'konformità mal-liġijiet, it-tradizzjonijiet u l-prattika nazzjonali.

(f) l-aċċess għal prodotti u servizzi, inkluż akkomodazzjoni, li jkunu offruti fil-qasam tal-ħajja privata u tal-familja, u l-forniment tagħhom, u t-tranżazzjonijiet imwettqa f'dan il-kuntest.

3.

3a. Din id-Direttiva hija mingħajr preġudizzju għall-miżuri nazzjonali li jawtorizzaw jew jipprojbixxu l-ilbies ta' simboli reliġjużi u ma tillimitax il-kompetenza esklużiva tal-Istati Membri f'dawn il-kwistjonijiet.

4. Din id-Direttiva hi bla ħsara għal-leġiżlazzjoni nazzjonali li tiżgura n-natura sekulari tal-Istat, istituzzjonijiet jew korpi tal-Istat, jew l-edukazzjoni, jew dik li tikkonċerna l-istatus u l-attivitajiet ta' knejjes u organizzazzjonijiet oħrajn abbażi ta' reliġjon jew twemmin u ma tillimitax il-kompetenza esklużiva tal-Istati Membri f'dawn il-kwistjonijiet.

5. Din id-Direttiva ma tkoprix differenzi ta' trattament ibbażati fuq in-nazzjonalità u hija mingħajr preġudizzju għal dispożizzjonijiet u kundizzjonijiet dwar id-dħul u r-residenza ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi u persuni mingħajr stat fit-territorju ta' Stati Membri, u għal kwalunkwe trattament li jinħoloq mis-sitwazzjoni legali ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi u persuni mingħajr stat ikkonċernati.

Artikolu 4

Artikolu 4a

Akkomodazzjoni raġonevoli għal persuni b'diżabbiltà

1. Sabiex tiġi ggarantita konformità mal-prinċipju tat-trattament ugwali fir-rigward ta' persuni b'diżabbiltà, għandha tiġi pprovduta akkomodazzjoni raġonevoli fl-oqsma stabbiliti fl-Artikolu 3.

2. Għall-fini tal-paragrafu 1, akkomodazzjoni raġonevoli tfisser modifika u aġġustamenti meħtieġa u xierqa li ma jimponux piż sproporzjonat jew bla bżonn, fejn meħtieġ f'każ partikolari, biex jiżguraw lill-persuna b'diżabbiltà t-tgawdija jew l-eżerċizzju fuq bażi ugwali ma' oħrajn tal-aċċess għal miżura ta' protezzjoni soċjali, l-aċċess għall-edukazzjoni, u l-aċċess għal u provvista ta' oġġetti u servizzi fil-kamp ta' applikazzjoni ta' din id-Direttiva.

3. Fil-forniment tal-akkomodazzjoni, il-paragrafi 1 u 2 m'għandhomx jitolbu li l-fornitur jagħmel modifiki strutturali għas-sede jew iħallas għalihom. F'konformità mal-liġi u l-prattika nazzjonali, il-fornitur ta' akkomodazzjoni għandu jaċċetta tali bidliet jekk jiġu ffinanzjati b'xi mod ieħor u ma jimponux piż sproporzjonat.

4. Id-dispożizzjonijiet ta' dan l-Artikolu għandhom ikunu mingħajr preġudizzju għad-dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni li jkopru l-aċċessibbiltà jew l-akkomodazzjoni raġonevoli fir-rigward ta' oġġetti jew servizzi partikolari.

5. Għall-finijiet tal-valutazzjoni dwar jekk il-miżuri meħtieġa biex ikun hemm konformità ma' dan l-Artikoli jimponux piż sproporzjonat, għandu jittieħed kont, b'mod partikolari, ta':

a) id-daqs, ir-riżorsi, in-natura, il-fatturat nett u l-profitt tal-portatur tad-dmir;

aa) l-impatt negattiv fuq il-persuna b'diżabbiltà affettwata mill-fatt li l-miżura adatta u meħtieġa ma tiġix provduta;

b) l-istima tal-ispiża għall-miżura adatta u meħtieġa;

c) l-istima tal-benefiċċju għal persuni b'diżabbiltà inġenerali, b'kont meħud tal-frekwenza u t-tul ta' żmien tal-użu tal-oġġetti u s-servizzi rilevanti u l-frekwenza u t-tul taż-żmien tar-relazzjoni mal-bejjiegħ jew il-fornitur;

ca) l-ammont tal-finanzjament pubbliku disponibbli għall-portatur tad-dmir talli jieħu l-miżura adatta u meħtieġa;

d)

e) il-valur storiku, kulturali, artistiku jew arkitettoniku tal-proprjetà mobbli jew immobbli inkwistjoni; u

f) is-sikurezza u l-prattiċità tal-miżuri inkwistjoni.

Il-piż ma għandux jitqies sproporzjonat meta huwa rimedjat biżżejjed minn miżuri eżistenti fil-qafas tal-politika ta' trattament ugwali tal-Istat Membru kkonċernat.

2.

3.

Artikolu 5

Azzjoni pożittiva

1. Bil-għan li tkun żgurata ugwaljanza totali fil-prattika, il-prinċipju ta' trattament ugwali ma għandux jipprevjeni kwalunkwe Stat Membru milli jżomm jew jadotta miżuri speċifiċi sabiex jipprevjeni jew jikkumpensa żvantaġġi konnessi ma' reliġjon jew twemmin, diżabbiltà, età jew orjentazzjoni sesswali.

Artikolu 6

Ħtiġiet minimi

1. L-Istati Membri jistgħu jintroduċu jew iżommu dispożizzjonijiet li huma iktar favorevoli għall-protezzjoni tal-prinċipju ta' trattament ugwali minn dawk stabbiliti f'din id-Direttiva.

2. L-implimentazzjoni ta' din id-Direttiva ma għandha, fl-ebda ċirkostanza, tikkostitwixxi raġunijiet għal tnaqqis fil-livell ta' protezzjoni kontra diskriminazzjoni, diġà mogħtija mill-Istati Membri f'oqsma koperti minn din id-Direttiva.

KAPITOLU II

RIMEDJI U INFURZAR

Artikolu 7

Difiża ta' drittijiet

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-proċeduri ġudizzjarji u/jew amministrattivi, inkluż fejn jidhrilhom xieraq il-proċeduri tal-konċiljazzjoni għall-infurzar tal-obbligi skont din id-Direttiva, ikunu disponibbli għall-persuni li jikkunsidraw lilhom infushom inġurjati minn-nuqqas li japplika għalihom il-prinċipju tat-trattament ugwali, saħansitra wara li tkun waqfet ir-relazzjoni li fiha jkun allegat li saret id-diskriminazzjoni.

2. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li assoċjazzjonijiet, organizzazzjonijiet jew entitajiet ġuridiċi oħrajn, li għandhom, f'konformità mal-kriterji stabbiliti fil-liġi nazzjonali tagħhom, interess leġittimu li jiżguraw konformità mad-dispożizzjonijiet ta' din id-Direttiva, jistgħu jieħdu sehem, jew f'isem jew b'appoġġ ta' min qed jagħmel l-ilment, bl-approvazzjoni tiegħu jew tagħha, fi kwalunkwe proċedura ġudizzjarja u/jew amministrattiva prevista għall-infurzar ta' obbligi skont din id-Direttiva.

3. Il-paragrafi 1 u 2 għandhom ikunu bla ħsara għal regoli nazzjonali dwar il-limiti ta' żmien sabiex ikunu ppreżentati azzjonijiet fir-rigward tal-prinċipju tat-trattament ugwali.

Artikolu 8

Oneru tal-prova

1. L-Istati Membri għandhom jieħdu l-miżuri kollha li huma meħtieġa, skont is-sistemi nazzjonali ġudizzjarji nazzjonali tagħhom, sabiex jiżguraw li, meta persuni li jħossu li sar nuqqas kontrihom minħabba li l-prinċipju ta' trattament ugwali ma kienx applikat għalihom jistabbilixxu, quddiem qorti jew awtorità kompetenti oħra, il-fatti li minnhom jista' jkun preżunt li kien hemm diskriminazzjoni, għandu jkun f'idejn il-konvenut li jagħti prova li ma kienx hemm ksur tal-projbizzjoni ta' diskriminazzjoni.

2. Il-paragrafu 1 ma għandux jipprevjeni lill-Istati Membri milli jintroduċu regoli ta' evidenza li huma iktar favorevoli għar-rikorrenti.

3. Il-paragrafu 1 ma għandux japplika għal proċeduri kriminali.

4. L-Istati Membri jistgħu jiddeċiedu li ma japplikawx il-paragrafu 1 għal proċeduri li fihom il-qorti jew korp kompetenti ieħor jkun qed jinvestiga l-fatti tal-każ.

5. Il-paragrafi 1, 2, 3 u 4 ta' dan l-Artikolu għandhom japplikaw ukoll għal kwalunkwe proċediment legali mibdi skont l-Artikolu 7(2).

Artikolu 9

Vittimizzazzjoni

L-Istati Membri għandhom jintroduċu fis-sistemi legali nazzjonali tagħhom dawk il-miżuri li huma meħtieġa sabiex jipproteġu lill-individwi minn kwalunkwe trattament kuntrarju jew konsegwenza kuntrarja bħala reazzjoni għal ilment jew għal proċedimenti mmirati sabiex jinforzaw il-konformità mal-prinċipju ta' trattament ugwali.

Artikolu 10

Disseminazzjoni ta' informazzjoni

L-Istati Membri għandhom jiżguraw li d-dispożizzjonijiet adottati skont din id-Direttiva, flimkien mad-dispożizzjonijiet rilevanti diġà fis-seħħ, jitpoġġew fl-attenzjoni tal-persuni kkonċernati permezz ta' mezzi adegwati fit-territorju kollu tagħhom.

Artikolu 11

Djalogu mal-partijiet interessati rilevanti

Bil-għan li jiġi promoss il-prinċipju ta' trattament ugwali, l-Istati Membri għandhom iħeġġu djalogu ma' partijiet interessati rilevanti, b'mod partikolari l-organizzazzjonijiet mhux governattivi, li għandhom, skont il-liġi u l-prattika nazzjonali tagħhom, interess leġittimu li jikkontribwixxu għall-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni għar-raġunijiet u fl-oqsma koperti minn din id-Direttiva.

Artikolu 12

Korpi għall-Promozzjoni ta' Trattament Ugwali

1. L-Istati Membri għandhom jaħtru korp jew korpi għall-promozzjoni ta' trattament ugwali tal-persuni kollha irrispettivament mir-reliġjon jew mit-twemmin tagħhom, diżabbiltà, età, jew orjentazzjoni sesswali. Dawn il-korpi jistgħu jagħmlu parti minn aġenziji mogħtija r-responsabbiltà fuq livell nazzjonali mid-difiża tad-drittijiet tal-bniedem jew is-salvagwardja tad-drittijiet tal-individwi.

2. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-kompetenzi ta' dawn il-korpi jinkludu:

   (a) mingħajr preġudizzju għad-dritt tal-vittmi u tal-assoċjazzjonijiet, l-organizzazzjonijiet u l-entitajiet legali l-oħra msemmija fl-Artikolu 7(2), li jipprovdu assistenza indipendenti lill-vittmi tad-diskriminazzjoni fl-insegwiment tal-ilmenti tagħhom rigward id-diskriminazzjoni,

   (b) it-twettiq ta' stħarriġ indipendenti li jikkonċerna d-diskriminazzjoni, u

   (c) il-pubblikazzjoni ta' rapporti indipendenti u tfassil ta' rakkomandazzjonijiet dwar kwalunkwe kwistjoni li tirrigwarda din id-diskriminazzjoni.

3.

KAPITOLU III

DISPOŻIZZJONIJIET FINALI

Artikolu 13

Konformità

L-Istati Membri għandhom jieħdu l-miżuri kollha meħtieġa sabiex jiżguraw li l-prinċipju ta' trattament ugwali huwa rispettat fil-kamp ta' applikazzjoni ta' din id-Direttiva u b'mod partikolari li:

(a) kwalunkwe liġi, regolament u dispożizzjoni amministrattiva li tmur kontra l-prinċipju ta' trattament ugwali titħassar;

(b) kwalunkwe dispożizzjoni kuntrattwali, regola interni tal-intrapriżi, u regola li tirregola l-assoċjazzjonijiet li jagħmlu qligħ jew dawk li ma jagħmlux qligħ u li tmur kontra l-prinċipju ta' trattament ugwali hija, jew tista' tkun, iddikjarata nulla jew tiġi emendata.

Artikolu 14

Penali

L-Istati Membri għandhom jistabbilixxu regoli dwar penali applikabbli għall-ksur ta' dispożizzjonijiet nazzjonali adottati skont din id-Direttiva, u għandhom jieħdu l-miżuri kollha meħtieġa sabiex jiżguraw li jkunu applikati. Il-penali jistgħu jinvolvu l-ħlas ta' kumpens, li ma jistax ikun ristrett bl-istabbiliment minn qabel ta' limitu massimu, u għandu jkun effettiv, proporzjonat u dissważiv.

Artikolu 14a

Integrazzjoni tal-ugwaljanza bejn l-irġiel u n-nisa

F'konformità mal-Artikolu 8 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, l-Istati Membri għandhom, meta jimplimentaw din id-Direttiva, jieħdu kont tal-għan tal-eliminazzjoni tal-inugwaljanzi, u tal-promozzjoni tal-ugwaljanza, bejn l-irġiel u n-nisa.

Artikolu 15

Implimentazzjoni

1. L-Istati Membri għandhom idaħħlu fis-seħħ il-liġijiet, ir-regolamenti u d-dispożizzjonijiet amministrattivi meħtieġa sabiex jikkonformaw ma' din id-Direttiva sa …. [erba' snin wara l-adozzjoni]. Huma għandhom jinformaw lill-Kummissjoni b'dan minnufih u għandhom jikkomunikaw it-test ta' dawk id-dispożizzjonijiet lill-Kummissjoni.

   Meta l-Istati Membri jadottaw dawk il-miżuri, huma għandhom jinkludu referenza għal din id-Direttiva jew għandhom jakkumpanjawhom b'din ir-referenza fl-okkażjoni tal-pubblikazzjoni uffiċjali tagħhom. Il-metodi ta' kif issir din ir-referenza għandhom ikunu stabbiliti mill-Istati Membri.

1a.

1b.

1c.

2. Fir-rigward tal-Artikolu 4a, l-Istati Membri jistgħu jiddeċiedu li jestendu l-perjodu ta' traspożizzjoni msemmi fil-paragrafu 1 b'mhux aktar minn sentejn. Għal dak l-għan, l-Istati Membri għandhom jinnotifikaw lill-Kummissjoni b'tali deċiżjoni u jikkomunikaw id-data tat-traspożizzjoni rilevanti sa [erba' snin wara l-adozzjoni].

2a.

3.

3a.

4. L-Istati Membri għandhom jippromwovu l-ġbir ta' data dwar it-trattament ugwali u n-nondiskriminazzjoni. Id-data għandha tinġabar f'konformità mal-leġiżlazzjoni u l-prattika nazzjonali u f'konformità mal-liġi applikabbli tal-Unjoni, b'mod partikolari dik li tirregola l-protezzjoni tad-data personali.

Artikolu 16

Rapport

1. L-Istati Membri għandhom jikkomunikaw lill-Kummissjoni, sa [sentejn wara d-data prevista fl-Artikolu 15(1)] u kull ħames snin wara dan, l-informazzjoni kollha meħtieġa għall-Kummissjoni sabiex tfassal rapport lill-Parlament Ewropew u l-Kunsill dwar l-applikazzjoni ta' din id-Direttiva.

2. Ir-rapport tal-Kummissjoni għandu jqis, kif adatt, il-fehmiet tal-korpi ta' ugwaljanza nazzjonali u l-partijiet interessati rilevanti, kif ukoll l-Aġenzija ta' Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea. Skont il-prinċipju tal-ugwaljanza bejn is-sessi, dan ir-rapport għandu, fost l-oħrajn, jipprovdi valutazzjoni tal-impatt tal-miżuri meħuda fuq in-nisa u l-irġiel. Fid-dawl tal-informazzjoni li tiġi riċevuta, dan ir-rapport għandu jinkludi, jekk meħtieġ, proposti għar-reviżjoni u l-aġġornament ta' din id-Direttiva.

Artikolu 17

Dħul fis-seħħ

Din id-Direttiva għandha tidħol fis-seħħ fil-ġurnata tal-pubblikazzjoni tagħha f'*Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea*.

Artikolu 18

Destinatarji

Din id-Direttiva hija indirizzata lill-Istati Membri.